

NIJE SVE U
KVALITETU, IMA
NEŠTO I U BRZINI –
**ODLAGANJE PRIJEMA
U EU, MANJE DO
200 MILIONA EURA
GODIŠNJE**

ZA EVROPSKI PULS PIŠU

Jelena Jovetić,
generalna direktorka Direktorata
za politiku javnih nabavki,
Ministarstvo finansija

Radovan Ognjenović,
magistar političkih nauka sa Univerziteta
u Salzburgu i analitičar podataka u
kompaniji Accenture u Varšavi

KOMENTAR

**Ursula fon der
Lajen – vrata i um
otvoreni za Balkan**

URSULA FON DER LAJEN – VRATA I UM OTVORENI ZA BALKAN

Foto: Vijesti

Piše: Vladan Žugić

“Izabrana predsjednica Evropske komisije. Majka sedmoro djece. Rođena u Briselu. Evropljanka u srcu”.

Tako je sebe predstavila na tviiter nalogu **Ursulu fon der Lajen**, prva predsjednica izvršnog tijela Evropske unije u historiji, doskorašnja ministarka odbrane Njemačke i druga politička kćerka kancelarke **Angele Merkel**, poslije **Anegret Kramp-Karenbauer** koja je prije nekoliko mjeseci preuzela Hrišćansko-demokratsku uniju (CDU).

Fon der Lajen nije napisala na tviiteru da nije konvencionalna političarka, iako ni nalik svom prethodniku, odlazećem šefu Evropske komisije (EK), Luksemburžaninu **Žan Klod Junkeru**.

Naime, ona je unosila promjene u resorima koje je vodila, dizala prašinu i ratovala sa vojnim strukturama, preispitivana je autentičnost njenog doktorskog rada, a dolazi na čelo EK u trenutku opadajuće popularnosti zbog lošeg stanja u njemačkoj vojsci i parlamentarne istrage zbog optužbi o skupim poslovima Ministarstva odbrane sa konsultantskim kućama, od kojih je jedna i ona u kojoj je zapošljen njen sin.

Zbog iznenadnog izbora u takvom trenutku, u medijima su se našle ocjene i da se fon der Lajen našla pod uticajem srećnih zvijezda, iako su se za takav horoskop najviše pobrinuli francuski predsjednik **Emanuel Makron** i Merkelova.

Fon der Lajen, ljekarka koja je 90-tih ušla u političke vode nastavljaajući očevu tradiciju, polovinom juna izabrana je za predsjednicu EK, na sjednici Evropskog parlamenta i to sa 383 glasa, odnosno samo devet više od propisanog minimum.

Na funkciju u Briselu, gradu u kojem je provela prvih 13 godina života, zvanično će stupiti 1. novembra 2019. Na taj dan je predviđen izlazak iz EU Velike Britanije, države u kojoj je boravila godinu dana tokom mladosti. Do tada, izabrana predsjednica EK obilazi evropske prijestonice kako bi sklopila nosi saziv Komisije.

U prvim obraćanjima javnosti, fon der Lajen je najavila prevazilaženje sve izraženijih razlika između stare i nove Evrepe, o migrantskoj krizi je iznijela stav da praktično treba krenuti ispočetka pošto je do sada sve urađeno samo uzrovalo podjele. U višesatnom izlaganju pred evroparlametarcima, najavila je da će u prvih 100 dana na čelu Komisije dostaviti plan „Zeleni dogovor za Evropu“ i evropski zakon o klimi. Istakla je i da EU mora da uspostavi ekonomiju koja služi ljudima u čemu „svako mora da nosi dio tereta“ a što se, kako je objasnila, odnosi i na tehnološke džinove koji posluju u Evropi i još ne plaćaju njenim građanima za pristup ljudskom i društvenom kapitalu. Navela je da se odlučno treba boriti protiv nasilja nad ženama i da će zato tražiti da se ono definiše kao zločin u evropskim ugovorima. Rekla je i da se temeljna načela EU ne smiju dovoditi u pitanje. Fon der Lajen je istakla posvećenost vladavini prava kao evropskoj vrijednosti i najavila da namjerava da uspostavi mehanizam za monitoring na nivou EU uz postojeće mjere.

Ubrzo po izboru čestitku joj se uputio premijer **Duško Marković**: “Uvjeren sam u njen uspješan mandat i buduću partnersku saradnju između Crne Gore i Evropske komisije”.

Fon der Lajen na startu uliva optimizam kada je riječ o zapadnom Balkanu. Dolazi iz Njemačke i iz CDU, države i stranke, koja su tradicionalni zagovornici proširenja, iako dinamika i pristup sigurno ne oduševljavaju ni eurofile, ni euroskeptike.

Dodatno, eksplicito je obećala da će se zalagati za politiku proširenja: “Zapadni Balkan je vrlo važan za EU. To je Evropa i zato ću što je moguće više podržavati snažne odnose između zapadnog Balkana i EU”. Dodala je da se reforme moraju sprovesti, ali i da “vrata i um” moraju biti otvoreni za zapadni Balkan.

Ursula fon der Lajen je podigla sedmoro djece. Ne bi bilo loše da iz balkanskih pelena za svog mandata podigne još jedno. Mada je to teško očekivati kada još nijesmo naučili da ni tri nijesu dva, kao u slučaju izbora **Vesne Medenice** za predsjednicu Vrhovnog suda.

**NIJE SVE U KVALITETU, IMA NEŠTO
I U BRZINI PRISTUPANJA EU**

SVAKA GODINA ODLAGANJA PRIJEMA U EU – CRNOJ GORI MANJE DO 200 MILIONA EURA

Crna Gora je na gubitku oko 200 miliona eura za svaku godinu odlaganja prijema u Evropsku uniju (EU). Na to ukazuje gruba računica na osnovu iskustva Hrvatske i država članica iz velikog proširenja 2004.godine.

Čak i u slučaju da crnogorska administracija i privrednici ne budu naročito uspješni u privlačenju bespovratnih sredstava iz, recimo, Kohezionog fonda EU, taj gubitak na godišnjem nivou iznosi desetine miliona eura.

Zato je moto – kvalitet prije brzine – koji se često čuje od predstavnika crnogorske vlasti, u najmanju ruku, upitan.

Put jedne države ka EU nije samo usvajanje evropskih vrijednosti i usklađivanje zakona sa zakonodavstvom EU i njihova primjena, već se na taj dug i iscrpljujući put kreće i zbog novca. I to velikog novca, koji bi maloj državi poput Crne Gore, bez razvijene privrede, sa zanemarljivim izvozom i relativno velikim dugom, donio veliku finansijsku korist. Iako su i pretpristupni fondovi EU veliki i značajni, pravi novac stiže tek nakon što se i zvanično uđe u društvo najrazvijenijih evropskih zemalja.

Da bi se smanjio jaz u razvoju između bogatijih i siromašnijih država članica i regiona, kakav je bio slučaj sa Hrvatskom i članicama iz skoro svih skorijih proširenja, EU ima takozvani Kohezioni fond. Preko ovog fonda, EU osigurava sredstva za nerazvijene regione sufinansiranjem projekata u saobraćaju, očuvanju životne sredine, malog i srednjeg preduzetništva, obrazovanja. Jednostavno – poboljšava život i standard građana. Korisnice sredstava iz ovog fonda su države članice čiji BDP iznosi manje od 90 odsto prosjeka EU, a ranije su ga obilato koristile, između ostalih, Irska, Španija, Grčka, Slovenija...

Foto: arhiva Vijesti

Piše: Darvin Murić

Autor je novinar ND Vijesti

Da je vrlo bitno i kada će Crna Gora ući u EU, jasno ukazuje i primjer Hrvatske, koja je u prvih pet godina članstva u EU privukla nešto manje od dvije milijarde eura.

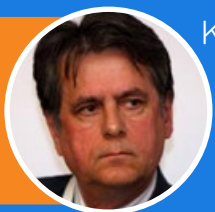
Najbolji primjeri uspjeha korišćenja Kohezionog fonda su Poljska, koja je povukla najviše novca od svih, ili Mađarska, koja je prva po odnosu ukupne alokacije prema BDP-u. Poljska je, prema analizi Erste grupe uspjela da do kraja 2013. povuče dvije trećine (67,9 odsto) sredstava EU. Za period 2014-2020, do sada, Poljska je iskoristila preko 80 milijardi eura iz strukturnih i kohezionih fondova EU.

Hrvatska za period 2014 – 2020. na raspolaganju ima preko 10,7 milijardi eura u Kohezionom fondu. Ipak, EU ne dijeli taj novac tek tako, pa je Hrvatska je od toga u posljednjih pet godina uspjela da povuče nešto ispod dvije milijarde. Najviše su novca povukli hrvatski preduzetnici, a dobar dio se slio i za politiku konkurentnosti. U hrvatskoj javnosti se govori o ugovorenih 4, 8 milijarde eura i o 45 odsto iskorišćenosti kohezionog fonda.

Hrvatski premijer **Andrej Plenković** iznio je podatak da je Hrvatska od 1.jula 2013. do 1. marta 2019.godine, u evropski budžet uplatila 19,7 milijardi kuna (2,6 milijardi eura), dok je istovremeno iz evropskog budžeta primila 34,1 milijardu kuna (4,5 milijardi eura), što bi značilo da je u plusu od 14,4 milijarde kuna, odnosno nešto manje od 1,9 milijardi eura.

Foto: G. Kovačić

Kako je za *Evropski puls* ocijenio hrvatski ekonomski analitičar, **Damir Novotny**, novac iz fondova EU je važan čak i razvijenim državama, ističući primjer Austrije u kojoj su pokrajine Koruška i Gradišće (Burgenland) među regijama koje su najviše iskoristile fondove EU. On, ipak, ukazuje da problemi u povlačenju sredstava iz EU fondova u pojedinim državama mogu biti posljedica spore i slabo osposobljene administracije, zbog čega se projekti dugo pripremaju.

I Crna Gora bi, ulaskom u EU, postala korisnik evropskih strukturnih i investicionih fondova, između ostalog i Kohezionog fonda.

Iz kancelarije glavnog pregovarača sa EU, **Aleksandra Drljevića**, kažu da se još uvijek ne zna koliko će novca Crnoj Gori biti

dostupno kroz Kohezioni fond.

„U okviru procesa pregovora za Poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata, Crna Gora pregovara s EU o zakonodavnom okviru, strukturama i procedurama za korišćenje Evropskih strukturnih i investicionih fondova (ESI fondovi). Iznos koji će Crnoj Gori nakon članstva u EU biti na raspolaganju iz ovih fondova nije predmet pregovora u ovom poglavlju, već se o iznosu podrške pregovara na samom kraju pregovaračkog procesa u okviru Poglavlja 333 – Finansijske i budžetske odredbe“, pojašnjavaju iz kancelarije glavnog pregovarača.

Pregovaranje o iznosu podrške iz ESI fondova, dodaju, dio je dijaloga s EU o ukupnim izdvajanjima Crne Gore

moći da koristimo iz evropskih fondova, s druge strane. „Praksa država iz prethodnih ciklusa proširenja EU pokazuje da je ovaj iznos obično šest do osam puta veći u odnosu na raspoloživa sredstva iz pretpristupnih fondova. Konačna cifra se dobija kompleksnim postupkom obračuna koji uzima u obzir bruto domaći proizvod države koja pristupa EU, stopu inflacije, stopu ekonomskog rasta i iznose kamatnih stopa“, navode iz kancelarije glavnog pregovarača odgovarajući na pitanje da li smatraju da svaka godina na putu ka EU, odnosno neulaska i kašnjenja na tom putu znači finansijski gubitak za Crnu Goru i njene građane.

„Period koji predstoji do dana pristupanja EU koristimo za sprovođenje pripremnih aktivnosti za korišćenje ovih fondova – uspostavljanje struktura, pravila i procedura, kao i jačanje kapaciteta administracije za ovaj izazovni zadatak. Upravo iz ovog razloga ne smatramo da period do pristupanja EU znači finansijski gubitak za Crnu Goru i njene građane. Naprotiv, znači da ćemo ulazak u EU dočekati spremniji da efikasnije i bolje iskoristimo dostupna sredstva za projekte koji će biti na dobrobit svih građana Crne Gore“, kažu iz kancelarije glavnog pregovarača.

Ipak, ne može se reći da je novac koji se u Crnu Goru sliva iz EU zanemarljiv, iako svakako nije ni blizu dostupnoj količini sredstava u Kohezionom fondu.

Tokom posljednje dvije godine, odnosno od 1. jula 2017. do 1. jula 2019. godine EU je Crnoj Gori odobrila 163,5 miliona eura iz dostupnih fondova EU.

“Od ovog iznosa, za nacionalne IPA programe, opredijeljeno je 64,7 miliona eura, što obuhvata 28,5 miliona eura za program IPA 2017 i 36,2 miliona eura za program IPA 2018“, navode iz kancelarije glavnog pregovarača.

Takođe, dodaju, kada se govori o projektima prekogranične i transnacionalne saradnje, od 1. jula 2017. godine do danas su odobreni projekti iz Dunavskog i Mediteranskog transnacionalnog programa i iz trilateralnog prekograničnog programa za Italiju, Albaniju i Crnu Goru u ukupnom iznosu od 77 miliona eura, od čega je za partnere iz Crne Gore izdvojeno 18,2 miliona eura“, navode iz ove institucije.

Dodatno, kada je u pitanju Zapadnobalkanski investicioni okvir, od 1. jula 2017. godine, Crnoj Gori je, kako kažu iz kancelarije glavnog pregovarača, odobreno sedam projekata za pripremu projekata u ukupnom iznosu od 12 miliona eura.

“Tokom istog perioda, Crnoj Gori su odobrena četiri infrastrukturna projekta ukupne vrijednosti 68,6 miliona eura. Sumarno, ukupna vrijednost projekata odobrenih kroz Zapadnobalkanski investicioni okvir od 1. jula 2017. godine iznosi 80,6 miliona eura“, navode oni.

Na kraju, dodaju, da pored odobrenih 163,5 miliona eura, treba

Od novca iz EU mostovi, rekonstrukcija pruga, sistemi za prečišćavanje otpadnih voda...

Iz evropskih fondova Hrvatska je finansirala modernizaciju i elektrifikaciju pruge Zaprješić – Zabok sa 68,7 miliona eura, izgradila Pelješki most sa 357 miliona, nadogradila aerodrom u Dubrovnik sa 95 miliona.

Preciznije, od novca iz Kohezionog fonda, Hrvati su dobili 64,3 miliona eura za prikupljanje otpadnih voda i pročišćavanje otpadnih voda aglomeracije Varaždina, oko 28 miliona eura za izgradnju sistema odvoda i uređaja za prečišćavanje otpadnih voda u Poreču, 19,2 miliona eura za poboljšanje vodne infrastrukture grada Osijeka, te 48,5 miliona eura za prikupljanje otpadnih voda i prečišćavanje otpadnih voda na Krku. Iz istog fonda iskoristili su 63,6 miliona eura za poboljšanje sistema vodosnabdijevanja u 14 gradova. Crna Gora bi, na primjer, da je članica EU, iz takvih fondova mogla koristiti novac za finansiranje izgradnje naredne dionice autoputa Bar – Boljare, od Mateševa do Andrijevice, koja će, prema procjenama, koštati 237 miliona eura i čija će izgradnja trajati dvije godine.

imati u vidu da su u pomenutom periodu odobreni projekti u okviru četiri bilateralna programa (sa Srbijom, Albanijom, Kosovom i Bosnom i Hercegovinom) gdje crnogorskim partnerima, zajedno s partnerima iz pomenutih država, stoji na raspolaganju 8,8 miliona eura.

Premijer **Duško Marković** nedavno je, govoreći na konferenciji Centra za građansko obrazovanje (CGO), istakao da je EU u proteklih 10 godina uložila u region preko osam milijardi eura, a da te poruke ne dopiru do građana, jer su ti podaci su često u sjenci drugih, više birokratskih poruka, koje ne ukazuju na pravi obim posvećenosti EU regionu Zapadnog Balkana i Crnoj Gori.

Predsjednik **Milo Đukanović** ranije je u više navrata poručivao da je članstvo u EU prioritet, ali da to nije nikakva trka sa vremenom, već želja da budemo dio tog sistema vrijednosti.

Slične poruke slao je i Drljević koji je ocijenio je da je manje važno kada će biti konačan datum ulaska Crne Gore u EU, te da je “važnije da osjećamo određene dobrobiti pregovaračkog procesa u različitim segmentima i da je to cilj kojem treba težiti”, kao i da cilj nije što prije ući u EU, već što prije suštinski funkcionisati kao članica EU.

Ipak, činjenice govore da Crna Gora svakom godinom provedenom van EU, ako se u obzir uzme učinak Hrvatske u povlačenju novca iz Kohezionog fonda, ostaje “kratka” za oko 150-200 miliona eura godišnje što je značajna cifra za državu čiji je budžet za 2019.godinu projektovan na 2,38 milijarde eura.

JAVNE NABAVKE BAZIRATI NA ISKUSTVIMA RAZVIJENIH ČLANICA EU

Foto: govme

Piše: Jelena Jovetić

Autorica je generalna direktorka Direktorata za politiku javnih nabavki u Ministarstvu finansija i članica Radne grupe za poglavlje 5 (Javne nabavke)

Uvažavajući ciljeve Vlade Crne Gore postavljene u evropskoj integracionoj agendi, jedna od značajnijih i najzahtjevnijih oblasti u tom procesu jeste i unaprjeđenje sistema javnih nabavki, kao i javno-privatnog partnerstva, praćenih kroz pregovaračko poglavlje 5.

Nastojanje da se implementira pravna tekovina EU kontinuirano je praćeno, kako u pogledu unaprjeđenja regulative tako i u dijelu izvještavanja, jačanja transparentnosti, odnosno jačanja sistema nadzora i kontrole. Transparentnost u sistemu javnih nabavki je nužna za racionalno i efikasno trošenje javnih sredstava budući da povećava konkurentnost i rezultira dobijanjem najbolje vrijednosti za novac. Povećanje prosječnog broja ponuda po jednom postupku javne nabavke predstavlja jasan indikator uzlaznog trenda rasta konkurentnosti (u 2018.godini 3,14 prosječan broj ponuda po postupku, dok je u 2017. prosječan broj ponuda 2,66 po postupku).

Učešće javnih nabavki u bruto domaćem proizvodu za 2018. iznosi 9,1% (449,37 miliona eura), što upućuje na važnost ovog sistema kako u dijelu javne politike, tako i sa aspekta ekonomskih parametara u zemlji. I pored činjenice da u Crnoj Gori ne postoji preferencijalni tretman, evidentno je dominantno učešće domaćih privrednih društava u postupcima javnih nabavki (90% ponuđača su domaći ponuđači), što ukazuje na povjerenje privatnog sektora u sistem javnih nabavki.

Jasno usmjerenje Ministarstva finansija na fiskalnu odgovornost u sistemu javnih nabavki ohrabruju i ostvarene uštede koje se ogledaju u činjenici da je ugovorena vrijednost javnih nabavki u odnosu na procijenjenu vrijednost u 2018. godini manja za oko 43,8 miliona eura.

Mjere za unaprjeđenje pregovaračke pozicije

Vlada Crne Gore je odlučna u pogledu daljeg unaprijeđenja i potpunog usaglašavanja sa zahtjevima iz pravnih tekovina EU u oblasti javnih nabavki, kao i zatvaranje ovog poglavlja do 2021. godine. U tom smislu, Ministarstvo finansija pripremilo je Zakon o javnim nabavkama i Zakon o javno-privatnom partnerstvu, koji su u potpunosti bazirani na pet relevantnih direktiva EU, vodeći pri tom računa o specifičnostima tržišta i sistema u Crnoj Gori uočenim do sada u praksi.

Vlada Crne Gore je usvojila Akcioni plan – Agendu reformi politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva za period jul 2019 – decembar 2020. radi ispunjenja završnih mjerila za zatvaranje pregovora u poglavlju 5. Tim povodom, preduzete su aktivnosti na usklađivanju zakonodavnog okvira sa relevantnim propisima

EU, Ugovorom o funkcionisanju EU i uspostavljanju odgovarajućih administrativnih i institucionalnih kapaciteta na svim nivoima.

U predstojećem periodu programirane su sljedeće aktivnosti: uspostavljanje sistema elektronskih javnih nabavki, izrada pratećih implementacionih akata, priručnika, smjernica i drugih uputstava, obuka za oko 400 pripadnika određenih ciljnih grupa iz oblasti javnih nabavki, kao i sprovođenje kampanje za podizanje svijesti javnosti u ovoj oblasti.

U okviru kontinuirane podrške EU, krajem 2018.godine, potpisani su ugovori za dva projekta tehničke pomoći koji su finansirani iz IPA fondova, i to: „Unapređenje i jačanje institucionalnog sistema i pravnog okvira u oblasti javnih nabavki i državne pomoći“ i „Uvođenje e-nabavki u Crnoj Gori“. Oba projekta se sprovode utvrđenom dinamikom, a aktivnosti koje su obuhvaćene njima korespondiraju strateškim ciljevima politike javnih nabavki u Crnoj Gori.

Ministarstvo finansija će, takođe, nastaviti u saradnji sa svim resorima i centralnim tijelom, sa mjerama unaprjeđenja u sprovođenju centralizovanih javnih nabavki u cilju dodatne racionalne i efikasne potrošnje javnih sredstava.

Nadalje, Ministarstvo finansija je pripremilo novi regulatorni okvir za javno-privatna partnerstva koji daje sistematsko uređenje ove politike kao novog instrumenta investicione politike u Crnoj Gori. Transponovanje standarda iz direktive i prepoznavanje novih instituta koncesija na javne radove i koncesija na javne usluge, ključna je odrednica ovog prijedloga Zakona. Prijedlog zakona donosi novi model javnih ugovora koji će kombinovati autoritet javnih institucija, kao i znanje i vještine privatnog sektora i u konačnom dovesti do unaprjeđenja kvaliteta javnih radova, izgradnje i rekonstrukcije javne infrastrukture.

Kada je u pitanju oblast javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva, Izvještaj EK o Crnoj Gori za 2019.godinu upućuje na ostvarene napretke u dijelu pripremanja nove regulative i usklađivanja sa evropskim standardima i direktivama.

Zaključno, naš stav u Ministarstvu finansija baziran je na opredjeljenju da je prevazilaženje internih poteškoća u okviru politike javnih nabavki, postizanje većeg stepena efikasnosti i racionalizacije neophodno bazirati na iskustvima razvijenih zemalja EU. U tom smislu, naše reforme u ovim oblastima, regulatorni okvir, elektronski sistem javnih nabavki, jačanje institucionalnih kapaciteta imaće efekte na kreiranje jače politike javnih nabavki i shodno tome ispunjenju svih zahtjeva iz pregovaračkog poglavlja.

Foto: Privatna arhiva

ISKUSTVA RADA U POLJSKOJ – POUKE CRNOGORSKIM ZAKONODAVCIMA I POSLODAVCIMA

Piše: Radovan Ognjenović

Autor je magistar političkih nauka sa Univerziteta u Salzburgu (Austrija), danas zapošljen kao analitičar podataka na njemačkom jeziku za kompaniju Accenture u Varšavi (Poljska)

Republika Poljska je 1. maja 2019. obilježila 15 godina članstva u Evropskoj uniji. Tokom pregovaračkog procesa Poljska je znatno liberalizovala svoje tržište i efikasno adaptirala svoje zakonodavstvo, te je nakon ulaska u Uniju omogućeno mnogobrojnim međunarodnim korporacijama i firmama da uspješno posluju iz svojih operativnih centara u Varšavi i ostalim značajnim poljskim metropolama. Iz godine u godinu Poljska – do ne tako davno zemlja sa nimalo blistavom reputacijom, a danas po brojnim mjerilima najuspješnija ekonomija istočno od nekadašnje Gvozdene zavjese - privlači sve veći broj radnika iz ostatka svijeta.

Najveći priliv radne snage dolazi sa istoka, naročito iz Ukrajine i Bjelorusije. No, iz razloga koji nijesu puko finansijske prirode, Poljska postaje sve atraktivnija destinacija i za mlade sa prostora jugoistočne Evrope, uključujući, naravno, i crnogorske građane. Srednja neto zarada u varšavskom reonu iznosi nešto preko 1,000 eura, što je gotovo dvostruko više u odnosu na (prema zvaničnim statističkim podacima) prosječnu platu u Crnoj Gori.

Očito da je, u apsolutnim ciframa gledano, i ta zarada dosta

daleko od nadoknadâ koje primaju zaposleni u Irskoj ili nekoj drugoj zapadnoevropskoj zemlji. Međutim, kada se u računicu uzmu i troškovi života koji su na nivou cijele Poljske i dalje dosta niski, jasno je da su mogućnosti za lagodan i rasterećen životni stil umnogome veće nego u bilo kojem savremenom balkanskom društvu.

Poslovni ambijent je skladno uređen, a zakonodavstvo je dosta kvalitetno prilagođeno poslovanju dvadesetprvogovjekovnog čovjeka, te postoji i čitav niz socijalnih benefita, što – posmatrano sve skupa – čini da radnici sa naših prostora osjećaju ono što im je vjerovatno najviše i nedostajalo u pokušaju da nađu zapošljenje na „domaćem terenu“ - sigurnost.

U kratkim crtama ću, oslanjajući se na svoj lični primjer, izložiti pojedine od pogodnosti koje čekaju strance zainteresovane za rad u Poljskoj:

- Zdravstveno osiguranje: ostvaruje se putem privatnih firmi i važi na teritoriji cijele EU;
- Relokacioni bonus: u zavisnosti od kompanije koja ih zapošljava, inostrani radnici dobijaju primamljiv finansijski bonus za prvi mjesec rada u Poljskoj, često praćen

pokrivenim troškovima avio-karte, osiguranja i vize;

- Jezički bonus: ukoliko posao obavljate na stranom jeziku, imate pravo na finansijski dodatak na svoju osnovnu platu;
- Zagarantovan godišnji odmor od 20 ili 26 dana, u zavisnosti od radnog iskustva: potvrda o završenim magistrarskim studijama se, npr. računa kao šest godina radnog iskustva;
- Pravo na neočekivano odsustvo s posla: četiri dana godišnje (šest dana za roditelje);
- Pravo na porodiljsko odsustvo mogu da ostvare oba roditelja i tako zajednički doprinesu balansu između poslovnog i porodičnog života;
- Rad vikendom, praznicima i noću se dodatno plaća (u slučaju naše firme, šest odrađenih noćnih smjena rezultira povećanjem ukupne mjesečne zarade za jednu četvrtinu), a prekovremeni rad je uredno kompenzovan;
- myBenefit program – u zavisnosti od socijalnog statusa, država zaposlenima dodjeljuje tzv. „bodove“ koji se mogu pretočiti u širok dijapazon povoljnosti – od besplatne članarine u bilo kojoj teretani u gradu, preko kartice sa bonovima za hranu, do popusta za rezervaciju avionskih karata, smještaja, ulaznica za razne festivale, bioskop, onlajn-kupovinu i sl.

Podsjećanja radi, Poljska je država koja je pretrpjela višestruke destruktivne napade tokom XX vijeka, a što je u konačnici rezultiralo i stvaranjem jednog izuzetno retrogradnog

komunističkog političkog sistema. No, u periodu koji je nastupio odmah po svrgavanju socijalističkog režima, poljsko društvo je potpuno reformisano. Državne vlasti su mudro iskoristile proces pregovaranja sa EU kako bi se stvorili temelji jedne održive ekonomije, primamljive mnogima van granica same Poljske.

Naravno, i ova medalja ima svoju manje sjajnu stranu. Među raznim socio-političkim problemima koji opterećuju današnju Poljsku, sa strane ekonomije gledano najznačajniji je nama dobro poznat fenomen odliva mozgova. Naime, rast broja onih koji se doseljavaju iz inostranstva je praćen rastom broja Poljaka koji svoje mjesto pod suncem traže na Zapadu, najčešće motivisani mogućnostima za višu zaradu. Nuspojava je činjenica da se sve manje poljskih građana u svojoj državi danas osjeća „kao kod kuće“, što dovodi do onoga o čemu u kontekstu Poljske najviše i imamo prilike čuti u inostranim medijima: zabrinjavajućeg porasta nivoa nacionalizma, ksenofobije i netolerancije.

Da li će i na koji način Crna Gora identifikovati pozitivne i negativne strane ovog sistema, i kako će prilagoditi neke od njih svom primjeru, ostaje da se vidi. Ono što je sigurno i provjerljivo jeste da su statističke prognoze doista pesimistične: omladina ubrzano napušta zemlju, stanovništvo stari, a sve to za posljedicu ima opšti pad kvaliteta života i životnog standarda.

Za sada se ponašamo kao da smo u poziciji da se razbacujemo ljudskim resursima – a jesmo li zapravo?

ANALIZA TRANSPARENTNOSTI

RADA PRAVOSUĐA U CRNOJ GORI

RAD PRAVOSUĐA MORA
BITI TRANSPARENTNIJI

Priredila: Milica Zindović
asistentkinja na programima

Transparentnost je jedan od postulata demokratske države koji ukazuje koliko su organi javnog sektora, a među njima i pravosuđe, odgovorni prema građanima. U pravosuđu se prepoznaje značaj tog postulata, ali su potrebni dalji napor kako bi se zaista efektuirao, i to kroz dvosmjernu komunikaciju, osmišljeno informisanje i edukaciju, čime bi se osnažilo povjerenje u pravosuđe i promovisala vladavina prava, zaključeno je nedavno na konferenciji *Otvorena pravda* koju je, u Podgorici, organizovao Centar za građansko obrazovanje (CGO), uz podršku Ministarstva pravde.

U istoimenoj analizi se ocjenjuje da pravni okvir koji tretira pitanje transparentnosti pravosuđa prati standarde i dobre prakse iz uporednih pravnih sistema, ali da u praksi postoji dosta prostora za unaprijeđenje. Tako autori preporučuju proaktivniji pristup koji između ostalog podrazumijeva objavljivanje Komunikacionog protokola sudova u Crnoj Gori na portalu www.sudstvo.me, podsticanje nosilaca pravosudnih funkcija na učešće na okruglim stolovima, panel diskusijama i u medijima, kako bi dali doprinos u raspravi o stručnim pitanjima. Dalje se preporučuje da se prilikom izrade novog pravosudnog portala na adekvatan i prijemčiv način opišu i objasne ustavne i zakonske nadležnosti pravosudnih organa, kao i da novi pravosudni portal sadrži posebne odjeljke za saopštenja, odvojene od najava seminara, predavanja, informacija o učešćima na stručnim i naučnim skupovima.

Posebno se ukazuje na značaj promocije pozitivnih efekata koje postižu pravosudni organi kroz novi portal, i to kroz redovno objavljivanje jednostavnih infografika koji pokazuju smanjenje broja zaostalih predmeta, smanjenje dužine trajanja postupka i slično, ali i onih koji se odnose na utvrđivanje disciplinske odgovornosti i povrede etičkih pravila, kako bi javnost bila upoznata da nosioci pravosudnih funkcija podliježu ovakvoj vrsti odgovornosti.

Kada su u pitanju godišnji izvještaji o radu sudova, analizom je utvrđeno da pojedini sudovi nisu ažurni u njihovom objavljivanju.

Drastičan primjer predstavlja postupanje Osnovnog suda u Baru koji na svojoj internet stranici, u rubrici "izvještaj o radu", nema nijedan objavljen godišnji izvještaj od 2015. godine. Na drugoj strani, dobar primjer predstavlja Viši sud za prekršaje Crne Gore koji, od početka 2018. godine, na svom internet sajtu ažurno objavljuje kvartalne, polugodišnje i godišnje izvještaje o radu. Tužilaštva na svom internet portalu redovno objavljuju izvještaje o radu, a jedini izuzetak je Osnovno tužilaštvo u Pljevljima koje nema objavljen godišnji izvještaj o radu za 2018. godinu u rubrici koja je to namijenjena. Još uvijek nema podataka da se sudski i tužilački izvještaji sistematično analiziraju i koriste u svrhu upravljanja i donošenja politika, na što ukazuje i posljednji izvještaj Evropske komisije za Crnu Goru. Autori preporučuju i unaprijeđenja statističkih dijelova tih izvještaja, kao i ujednačavanja izvještavanja sudstva i tužilaštva.

Analizom je uočeno da sudovi sve ažurnije objavljuju pravosnažne odluke. Primijećeno je da bi pretragu sudske prakse bilo jednostavnije vršiti ukoliko bi sve odluke različitih instanci u istom predmetu bile međusobno povezane (putem hyperlink-a). Ovakva tehnička mogućnost već postoji, čak se i koristi u rijetkim slučajevima, ali bi morala postati standardizovana praksa.

Komunikacija sa medijima mora biti brža, otvorenija i sadržajnija, kako bi oni dobijali blagovremene informacije iz samog pravosuđa čime bi se smanjio prostor za one informacije koje su neprovjerene i koje mogu biti štetne i sa samo pravosuđe, stoji takođe u analizi.

EIC Bilten - *Evropski puls* - je elektronski časopis koji izdaje Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik:
Vladan Žugić

Uređivački kolegijum:
Damir Nikočević, dr Vladimir Vučković, Daliborka Uljarević

Prevod i lektura:
CGO

Dizajn i prelom:
Filip Đurišić

Produkcija:
Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org

MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE

Izdavanje ovog časopisa podržalo je Ministarstvo javne uprave kroz projekat "*Pregovarajmo zajedno za Crnu Goru u EU*"

Stavovi izraženi u *Evropskom pulsu* isključiva su odgovornost CGO-a i ne odražavaju nužno stavove Ministarstva javne uprave.